

Ärende: VN/23407/2023

## **Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om upphävande av vuxenutbildningsstöd, yrkesexamensstipendium och alterneringsledighet**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Åbo Akademis respons gällande regeringens proposition att avskaffa vuxenutbildningsstödet

-Bakgrund-

Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering fastställer att vuxenutbildningsstöd och alterneringsledigheter samt yrkesexamensstipendier slopas. Förändringarna motiveras med ett behov av inbesparingar samt en höjd sysselsättningsgrad. I regeringspropositionen nämns att reformen av vuxenstudiestödet väntas öka sysselsättningen med ca 8000 personer och leda till inbesparingar på 175 miljoner euro. Därtill nämns frånvaro från arbetslivet (med anledning av studier finansierade genom vuxenstudiestöd) som en negativ faktor samt att utbildningen med vuxenutbildningsstöd inte alltid upplevs vara tillräckligt ändamålsenlig.

-Vuxenstudiestödet som en central del av regeringens ansträngningar att främja kontinuerligt lärande-

I Finland igångsattes 2020 en parlamentarisk reform av det kontinuerliga lärandet som en del av Finlands program för hållbar tillväxt. Reformen syftade till att säkra att (i) var och en utvecklar sin kompetens under tiden i arbetslivet, (ii) att alla har de kunskaper, färdigheter och den kompetens som krävs för sysselsättning och ett betydelsefullt liv och (iii) att kompetens förnyar arbetslivet och arbetslivet kompetensen. Under processens gång samt därefter lyftes kontinuerligt lärande genomgående fram som centralt inte bara med tanke på individens professionella utveckling utan också med tanke på Finlands ekonomiska stabilitet, konkurrenskraft, samhälleliga utveckling och

jämlikhet. Kontinuerligt lärande har också beskrivits som en bro mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft (UKM 2020).

Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att vuxenutbildningsstödet, som i detta nu ger såväl arbetstagare som företagare en möjlighet till lång- eller kortvarig utbildning, föreslås slopas helt och hållet. Data från Sysselsättningsfonden (<https://www.tyollisyysrahasto.fi/globalassets/etuukisien-liitteet/tyollisyysrahastomediatiedotteeniite15062023.pdf>) visar dessutom tillgången till vuxenutbildningsstöd hos merparten av mottagare främjat sysselsättning och bidragit till ökat välbefinnande i arbetet.

Med tanke på vikten av kontinuerligt lärande och välmående i arbetslivet vore det istället mer logiskt att holistiskt se över arbetet för att främja kontinuerligt lärande och de verktyg som finns till förfogande. Delarna behöver knytas till varandra för att tillsammans bidra till de målsättningar kring kontinuerligt lärande som formulerats och sådana element som inte fungerar optimalt behöver reformeras för att bättre tjäna sina syften. Att helt slopa vuxenutbildningsstödet är en kortsiktig åtgärd som för försvagar Finlands kompetensförsörjning, speciellt om alternativ finansiering för vuxenstuderande inte erbjuds.

Åbo Akademi önskar påminna att regeringen förutom hållbar ekonomisk utveckling också behöver främja välmående, arbetshälsa och ett hållbart arbetsliv sett ur den enskilda individens perspektiv. Regeringen behöver dessutom minnas att kompetenshöjning, vare sig valfri eller påtvingad, är tidskrävande och utmanande för en person i arbetslivet och motivationsfaktorer behövs för att det skall fungera. Mot denna bakgrund behöver vuxenstuderande stöd i sin kompetensutveckling.

Reformen av vuxenstudiestödet behöver också beakta andra planerade reformer som påverkar det kontinuerliga lärandet. Till dessa hör planerna att minska högskolornas statliga finansiering för kontinuerligt lärande samt att höja de öppna universitetens deltagaravgifter. Dessa, i kombination med förslaget till slopandet av vuxenstudiestödet, kommer – om de förverkligas – att försämra vuxnas motivation, flexibilitet och möjligheter att studera för att öka sin yrkeskompetens eller studera till ett nytt yrke. Detta ökar dessutom ojämlikheten vuxenstuderande emellan då vissa har möjlighet att stärka sina kompetenser men sämre bemedlade inte har det.

Vuxenstudiestödstagare vid Åbo Akademis Öppna universitet

Vid Åbo Akademis Öppna universitet (Öpu) avlade år 2022 ca 2000 vuxenstuderande/Öpu-studerande 16 820 studiepoäng för att på olika sätt höja sin kompetens och komplettera tidigare examina. Därtill avlades 9 200 studiepoäng av examensstuderande (inbegripet vuxna flerforms- och behörighetsstuderande, fristående studier). Samma år sökte sig 36 vuxna vidare till examensutbildning via den s.k. Öpu-leden. På basis av de frågor som riktas till Öpu gällande vuxenstudiestöd, finns ett stort intresse för stödet ifråga. Stödet är en avgörande faktor för många vuxenstuderande ute i arbetslivet.

Med tanke på Öppna universitetets ledord (öppenhet, valfrihet, jämlikhet och flexibilitet) kombinerat med samhällets ökade krav på kontinuerligt lärande och kompetenshöjning i arbetslivet är vuxenstudiestödet en fortsatt behövd studiefinansieringsform. Det är framför allt ett motiverande alternativ för vuxna arbetstagare som behöver bygga på sin kunskap för att kunna vara verksam allt längre inom arbetslivet.

Vidare, och rent konkret, bör följande försämringar som ett eventuellt avskaffande av vuxenutbildningsstödet fr.o.m. 1.6.2024 skulle medföra noteras:

- Försämrade möjligheter för arbetstagaren att utveckla sin nuvarande yrkeskompetens eller studera till ett nytt yrke.
- De ekonomiska villkoren försämras avsevärt för arbetstagaren, vilket leder till större ekonomisk otrygghet.
- Försämrad inspiration och motivation hos vuxna att öka sin yrkesskicklighet
- Minskad flexibilitet att kunna studera som vuxen.
- Större otrygghet då möjligheterna att vuxenstudera krymper i ett föränderligt arbetsliv och samhälle.
- Färre möjligheter att inhämta ny kunskap och nya färdigheter under arbetsåren, såväl inom ramen för examina och som kortare utbildningar.
- Avsaknaden av alternativ till vuxenutbildningsstödet, som är ett enkelt och förmånligt sätt att öka arbetstagares yrkesskicklighet.
- Om vuxenstudiestödet slopas och arbetstagen inte kan vara studieledig behöver arbetsgivaren ingen ersättande arbetskraft, vilket påverkar sysselsättningen negativt
- Möjligheter att delta i utbildning försämras för personer utan finländskt ID, t.ex. asylsökande.

## Sammanfattning

Sammanfattningsvis önskar Åbo Akademi betona vikten av att se ärendet kring vuxenstudiestödets framtid som en del av den strategiskt centrala frågan kring främjandet av kontinuerligt lärande i Finland. Den nationella högskolestrategin ([https://okm.fi/documents/1410845/4392480/Kansallinen+korkeakoulujen+jatkuvan+oppimisen+strategia\\_1.0.pdf/22fd6ebf-1a3a-cdf3-b14d-4aa32bf2aaf0/Kansallinen+korkeakoulujen+jatkuvan+oppimisen+strategia\\_1.0.pdf?t=1670581872127](https://okm.fi/documents/1410845/4392480/Kansallinen+korkeakoulujen+jatkuvan+oppimisen+strategia_1.0.pdf/22fd6ebf-1a3a-cdf3-b14d-4aa32bf2aaf0/Kansallinen+korkeakoulujen+jatkuvan+oppimisen+strategia_1.0.pdf?t=1670581872127)) lyfter fram kontinuerligt lärande som en central faktor i stärkandet av Finlands konkurrenskraft och hållbara utveckling. Främjandet av det kontinuerliga lärandet behöver för att vara verkningsfullt koordineras och styras effektivt enligt en för olika förvaltningsgrenar övergripande strategi där sinsemellan motstridiga åtgärder undviks. Det behöver vidare karaktäriseras av tillräckliga resurser

och långsiktighet. Planerna att inte bara slopa vuxenstudiestödet utan också minska den statliga finansieringen för kontinuerligt lärande inom ramen för universitetens finansieringsmodell pekar därmed i alldeles fel riktning och kunde med fördel analyseras mot bakgrund av regeringens strävanden att främja tillväxt, kunnande och välmående på nationellt plan.

Berg Johan  
Åbo Akademi - Centret för livslångt lärande